

področju vzgoje in izobraževanja medicinskih sester, ki so svoje poklicno delo posvetile šolanju mladega rodu bodočih zdravstvenih delavk. To so bile oziroma so še danes naslednje medicinske sestre: Angela BOSKIN, pokojni Marija GRIL in Antonija ŠIFRER, Marija ČEŠAREK, Marija TOMŠIČ, Josipina HOČEVAR, Leonora VOVK, Marija KOŠAK, Dina URBANČIČ, Nežka ŠKAFAR, Vika PIČMAN, Angela GAŠPERIN, Minka BOŽIČ, Neža AMBROŽIČ, pokojna Slava ŠKRABEC, Francka ŠUŠTERŠIČ, Mira PRIDGAR, Nives MERLJAK, Stana KAVALIČ, Iva PERNUŠ, Majda JAPELJ, Rozalija KRALJ, Kristina ČI-BASEK, Anica GRADIŠEK, Hermina KLUN, Mira JAZBINSEK, Helena RAVNIČ, Katarina VINČEC, Vida PODGORNIK, Savina FRANKO.

Zveza društev medicinskih sester Slovenije se ob tej priliki s hvaležnostjo spominja tudi odličnega prispevka naslednjih zaslužnih medicinskih sester, tovarišev in tovarišic, ki so s svojim požrtvovalnim strokovnim delom bodisi neposredno ali posredno pomagali, da se je podmladek medicinskih sester razvijal ob njihovem zgledu v ono žlahtno popolnost, kot jo želi doseči vsak zdravstveni delavec. To so: Marija ŠLAJMER, Jožica PIRC, Cita BOLE, Mira VADNJAL, Bogomila FAJON ter zdravnika dr. Marijan AHCIN in dr. Jože BENIGAR, ki jih bomo skupščini predlagali za častne člane ter medicinske sestre s posebnimi zaslugami za sestrstvo: Marta HOČEVAR, Marica HULDELJA, Neža JARNOVIČ in Saša KAMBIČ.

Nekatere od navedenih medicinskih sester so za svoje zasluge že prejele razna odličja, druge so prav ob današnji jubilejni skupščini predlagane za podelitev odlikovanj, ki jih bodo prejele za Dan republike, najzaslužnejše medicinske sestre — učiteljice pa bodo danes prejele zlati znak priznanja Zveze društev medicinskih sester.

Za njihove dosežke v strokovnem delu, za družbeno priznanje in ugled kot učiteljicam in vzgojiteljicam številnih generacij medicinskih sester jim iskreno čestitamo.

Ob vsem tem pa se ne morem izogniti znani misli: »Najvišji stolpi se začenjajo pri temelju.« Zavedamo se namreč, da nismo izčrpali seznama vseh onih anonimnih medicinskih sester, ki v šolah in v zdravstvenih ustanovah s svojim delom in poklicnim zgledom omogočajo tako čvrst nadzidek. Dolžnost Zveze pa je, da jih s pomočjo delovnih kolektivov glasno imenuje in zahteva družbeno priznanje tudi zanje.

Ob sklepu pa veljajo naše iskrene čestitke tudi jubilanarki, to je Višji šoli za zdravstvene delavce v Ljubljani, matični šoli vseh medicinskih sester — učiteljic. Naj še dolgo uspešno izobražuje in vzgaja!

Skupščino so pozdravili in ji zaželeli plodnega uspeha vsi navzoči gostje — zastopniki družbenih in delovnih organizacij.

Po izvolitvi delovnega predsedstva so avtorice v jubilejnih referatih govorile o naslednjih temah:

50. OBLETNICA USTANOVITVE ŠOLE ZA MEDICINSKE SESTRE NA SLOVENSKEM

Obletnice pomembnih dejavnosti praznujemo iz več razlogov, predvsem pa iz etično-vrednostnega in čustvenega, saj nam je dejavnost draga. V njej vidimo splet naših zmag, pa tudi porazov. Želimo jih sebi obnoviti, drugim pa sporočiti našo pot, naše napore, naše uspehe in tudi naše nadaljnje cilje.

Vendar je moja naloga na današnji dan zgolj kratko razmišljanje o preteklosti, da tako lahko vrednotimo sedanji trenutek in predvidimo bodočega.

Poklic medicinske sestre in ustanovitev prve šole za medicinske sestre na Slovenskem nekako sovpadata z razvojem raznih svetovalnih dejavnosti, zlasti na področju šolstva, socialnega varstva in zdravstva. Nekateri napredni strokovnjaki, prežeti s humanizmom, so namreč dobro občutili, da je malemu človeku, ki se v množici novih težkih družbenih dogajanj ne znajde, treba svetovati ter mu strokovno pomagati v njegovih duševnih in telesnih stiskah. Vzporedno z vse bolj perečimi družbenimi nasprotji je v socialno usmerjenih zdravnikih dozorel načrt za javno zdravstveno službo. Sad njihovih vztrajnih prizadevanj je bila že l. 1919 ustanovljena prosvetna služba, še istega leta posvetovalnica za matere na Jesenicah, l. 1921 pa taki posvetovalnici v Trbovljah in Mariboru. V Ljubljani je bil l. 1923 ustanovljen Zavod za socialno-higiensko zaščito dece. Prvi predstojnik tega zavoda dr. Matija Ambrožič je kmalu spoznal, da za uspešno delo zavoda primanjkuje ustrezno šolanega kadra. Po zgledih v zahodnem svetu je bila že ustanovljena šola v Beogradu. Dr. Matija Ambrožič pa je ob pomoči svojih sodelavcev dosegel ustanovitev prve šole za sestre pri Zavodu za socialno-higiensko zaščito dece, kakršno je takrat potrebovala socialno-higienska služba pri nas. 3. januarja 1924 so se 21 gojenkam prvič odprla šolska vrata novo ustanovljene šole.

Šolanje medicinskih sester je sprva trajalo le eno leto, toda že leta 1927 je bilo podaljšano na dve leti. Učni program je bil razširjen predvsem s študijem otroškega zdravstva, socialne zakonodaje in posetne službe. Vodilni zdravstveni strokovnjaki so medicinsko sestro vključevali v vedno širšo zdravstveno dejavnost in kmalu spoznali, da mora biti medicinska sestra usmerjena v polivalentno delo. Tega prvotni koncept ni upošteval. Iz navedenih razlogov in na pobudo Društva Rdečega križa v Beogradu ter nasvet ameriške misije je l. 1931 izšel zakon o ustanovitvi triletnih šole za zaščitne sestre v Beogradu, Zagrebu, Ljubljani, Skopju. Z enotnim predmetnikom, v katerem je skupina strokovnih predmetov zahtevala več znanja iz predmetov naravoslovne skupine ter znanje zdravstvene zakonodaje in pedagogike. V tem predmetniku se je že pojavila socialna medicina kot samostojen predmet. Z manjšimi dopolnitvami je ta predmetnik obveljal do l. 1945.

Družbeno-ekonomski razvoj in razvoj medicinske ter njej sorodnih znanosti sta po letu 1945 postavljala pred medicinsko sestro vedno nove in nove naloge.

S svojim delom in s svojo zrelostjo med narodnoosvobodilnim bojem so si medicinske sestre utrdile družbeni ugled. Nekaj gojenk v šoli in večje število medicinskih sester v zdravstvenih zavodih se je aktivno vključilo v NOB. Po osvoboditvi so prav te medicinske sestre odločilno sodelovale pri oblikovanju novega koncepta zdravstvene službe in zdravstvenega šolstva.

Veliko pomanjkanje medicinskih sester in širjenje njihove dejavnosti je terjalo več sprememb v trajanju šolanja, v stopnji šolanja, v usmerjenosti pa tudi ustanavljanju novih šol, organiziranje dopolnilnega izobraževanja in šolanje zaposlenih. Številčno pomanjkanje so reševale dveletne, triletna in štiri-letne srednje šole in po zgledu šol v svetu ustanovljene bolničarske šole ter tečaji za pridobitev kvalifikacije. To raznoličnost je dokončno uskladila šolska reforma l. 1960.

Delitev dela je povečala zahtevnost delovnih mest in vplivala na izpopolnitev predmetnika štiriletnih šol in ustanovitev višje šole.

Danes je v Sloveniji za medicinske sestre 9 srednjih šol: v Celju, Mariboru, Murski Soboti, Novem mestu, na Jesenicah, v Novi Gorici, v Piranu in dve v Ljubljani. V Ljubljani se je razvila ena iz babiške šole, ki je delovala že od leta 1953, druga iz šole za otroške negovalke, ustanovljene leta 1929.

Prva sestrsko šola iz leta 1924, pa je leta 1951 prerasla v višjo šolo za medicinske sestre.

Iz navedene rasti šolske mreže je razvidno, da je zahtevnost pri oblikovanju medicinske sestre vse večja. Pri spreminjanju in dopolnjevanju učnega načrta vodi vse, ki so delali in še delamo na tem področju, osnovni smoter: »Oblikovati etično zrelo osebnost, ki jo odlikuje socialistični humanizem in res kvalitetno strokovno znanje«.

Hiter razvoj medicinske znanosti in zdravstvene službe, ki vse bolj vključuje dosežke naravoslovnih znanosti in tehnike, je vplival tudi na strokovno izpopolnjevanje medicinskih sester. Že današnja struktura kadrov v zdravstvenih ustanovah pričča, da skrb za človeka združuje v zdravstveni team različne strokovnjake zdravstvenega, tehničnega in družboslovnega področja. Med njimi je medicinska sestra — in njena naloga je vse razumeti in znati približati tistim, ki jim je ta skrb namenjena.

To dejstvo zahteva razširitev in poglobitev splošne izobrazbe, široko družbeno razgledanost in nenehno izpopolnjevanje v ožjem strokovnem področju.

Takšno znanje si lahko pridobi medicinska sestra na občasnih tečajih v zavodu samem, bodisi ob strokovnem programu v okviru društev medicinskih sester ali v permanentnih tečajih, ki jih organizirajo šole.

Na oblike dopolnilnega šolanja in permanentnega izobraževanja odločilno vpliva naš samoupravni sistem, ki je pripomogel, da so šole v čedalje večji povezavi z zdravstvenimi delovnimi organizacijami in se opirajo predvsem na njihove želje in potrebe.

Kdor dobro pozna sedanje stanje, se zaveda, da nekatera delovna področja medicinske sestre naravnost terjajo visokošolsko izobrazbo. To so predvsem vodilna delovna mesta v zdravstvenih delovnih organizacijah, pedagoško delo, delo v družbenih službah in delo v raziskovalnih institucijah.

Ob uveljavljanju načela vertikalne odprtosti šolskega sistema omogoča naš izobraževalni sistem diplomantom višjih šol, da nadaljujejo študij na visokih šolah in fakultetah ter si tako zlasti v obliki izrednega študija pridobe nadaljnjo izobrazbo in s tem boljše pogoje za opravljanje svojega dela.

Posamezne fakultete in visoke šole to pot že omogočajo. Izvršni svet je v letu 1973 organiziral širok posvet, na katerem so sodelovali predstavniki vseh fakultet in višjih šol. Sprejet je bil pomemben sklep o zasnovi intenzivnega sodelovanja med višjimi šolami, visokimi šolami in fakultetami, ki izobražujejo pedagoške delavce in v dogovoru med njimi omogočajo nadaljevanje študija diplomantom višjih šol na ustrezno zasnovanih študijskih smereh na visokih šolah in fakultetah.

Višja šola za zdravstvene delavce naj sodeluje z medicinsko fakulteto, filozofsko fakulteto in fakulteto za sociologijo, politične vede in novinarstvo, pripravi naj konkretne možnosti za sodelovanje pri oblikovanju pedagoškega kadra. Komisija je predhodni osnutek za takšen učni načrt že pripravila. Vabimo vse, ki nam pri izvedbi našega načrta strokovno ali organizacijsko lahko pomagajo, da to tudi store.

Več tisoč medicinskih sester danes uspešno opravlja svoj poklic in njihova nenehna prizadevanja za višjo izobrazbo pričajo o res zrelih osebnostih. Naj tedaj sklenem ta pregled z ugotovitvijo, da so šole za medicinske sestre z vzgojo tolikšnega števila zdravstvenih delavcev za ta humani poklic opravile res pomembno družbeno nalogo. Vedno so se zavedale, da je medicinska sestra samostojen zdravstveni delavec, postala pa je tudi neizbežen sopotnik modernega človeka.

Še večje priznanje pa je treba dati šolam spričo dejstva, da so delale često v zelo neugodnih razmerah, mimo česar pa ob slovesnosti, kot je današnja, lahko preidemo s prepričanjem, da bo v bodoče boljše.

Vsem tistim, katerih trud in znanje je vgrajeno v temelje zdravstvenega šolstva in s tem tudi v temelje socialistične zdravstvene službe — pa iskrena hvala.

Višja med. s. Nives Merljak
Višja šola za zdrav. delavce Ljubljana

MEDICINSKA SESTRA IN DRUŽBA

Vemo, da je v današnji družbi za uveljavitev posameznika potrebna čimbolj diferencirana izobrazba; to pa daje tudi obveznosti; medicinska sestra npr. prevzema nego v najširšem pomenu besede in mora s tem, ko je dosegla poklic, v zvezi z njim izpolniti tudi vsa pričakovanja družbe.

Ta pričakovanja pa seveda niso le enostranska, tudi tisti, ki opravlja neki poklic, pričakuje urejene delovne odnose in pravilno delitev dela bodisi kot član družbe ali član institucije oziroma ustanove.

Med svojim usmerjanjem v 19. stoletju se je poklic medicinske sestre v takratnih razmerah razvijal kot podrejena uslužnostna storitev, kar je v takratni družbeni strukturi ustrezalo buržoazni hierarhični razporeditvi in absolutnemu odnosu podrejenost—nadrejenost. Tudi verske predstave o naravni funkciji žene so k temu prispevale svoj delež.

Te, skoraj fevdalistične in zgodovinsko obremenjene predstave za današnje odnose med ljudmi seveda niso več sprejemljive; emancipacija žena v bližnji preteklosti je tudi v nesocialističnih deželah pripomogla k temu, da se je skrivljena slika našega poklica začela popravljati. Nege ne opravlja več cerkvi podrejena redovnica ali večkrat celo servilna negovalka, sestrstvo je postalo sodobnim poklicem enakovredno in mora ta poklic potemtakem dajati enake možnosti, kot so poklicno napredovanje, nagrajevanje, urejen delovni čas, strokovne specializacije in vedno kvalitetnejša izobrazba.

Vezati poklicno etiko in pojem žrtvovanja za sočloveka je nerealno in v današnjem času nepotrebno — poklicna etika je kot v vseh drugih poklicih rezultat zrele osebnosti, humanistične vzgoje in urejenega delovnega področja:

— čeprav živimo v zelo dinamičnem obdobju, pa so vendar nekatere norme in pričakovanja v obnašanju določenih skupin, npr. prav medicinskih sester, lahko še zelo šablonske in še danes slišimo pogosto, kako je nekdo »tip prave sestre«, če sploh je.

— Sodobni poklic ne pozna tipov, ampak sposobne in nesposobne, vestne in nevestne delavce.

Znanstveni in tehnični razvoj je spremenil tudi sistem zdravstvenega dela in s tem celotno delitev dela v zdravstveni organizaciji — zavedati pa se moramo, da je mnogo lažje zgraditi nov sodobni sistem kakor pa kakega starega modernizirati.

Nujnost je bila v nekem smislu »profesionalizacija« poklica medicinske sestre z njegovo razčlenitvijo na zdravstvene in druge družbeno pomembne funkcije, kar vodi po eni strani do potrebne, z drugim strokovnim timom usklajene emancipacije poklica, ki le tako lahko razvije svoje ožje strokovno